

УДК 81.39

КОМЕНТАР У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ: ІНКЕКТИВНІ ФОРМИ

Світлана Форманова

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
кафедра української мови,
вул. Дворянська, 2, м. Одеса, 65000, Україна,
тел.: (048) 723 5254
e-mail: svetlanaformanova@gmail.com*

Розглянуто інвективні форми коментаря, як одного зі структурних елементів тексту. Проаналізовано коментар у соціальних мережах згідно з його функціональними особливостями. Покласифіковано коментар з урахуванням його інвективної специфіки.

Ключові слова: мовленнєвий жанр, ознаки жанру, коментар як мовленнєвий жанр, характерні особливості коментаря, інвектива.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vpl.2020.72.10930>

Постановка проблеми. З виникненням такого явища, як Інтернет, ми зіштовхуємося із жанровою своєрідністю віртуального простору, оскільки Інтернет виконує не лише технічні функції швидкої передачі даних, але також і середовищеві, комунікативні – для віртуальної взаємодії індивідів. Починаючи з 90-х років минулого століття, можна спостерігати прискорену динаміку розвитку соціальних мереж, які в другому десятиріччі XXI ст. “стали найпопулярнішими Інтернет-сервісами, які генерують потужні потоки трафіка й постійно підвищують свою привабливість” [5: 13]. Вони активно структуруються, профілюються, в геометричній прогресії зростає кількість самих мереж та їхніх учасників, клонуються, взаємно перетинаються, примножуючи можливості обміну різними видами контенту й перехресних посилань. Глобальні соціальні мережі об’єднують сьогодні сотні мільйонів учасників незалежно від статі, віку, рівня освіти й національної належності. Багато хто з них допускає анонімну взаємодію користувачів, які реєструються “під ніком” – умовним позначенням, яке не надає можливості ідентифікації з реальним суб’єктом віртуальної комунікації. З цього приводу Н. Г. Асмус зазначає, що представник Інтернет-мережі завжди постає перед іншими співрозмовниками у формі “образу” або “персонажу”, тобто в певній масці, навмисне створеній задля перебування в Інтернет-осередку [1: 74]. Р. Внебрачних вказує, що “такого роду анонімне представництво створює умови для порушення етики мережевої взаємодії, прояву різних форм агресивної й образливої поведінки, яку називають троллінгом” [3: 48]. Однак цей вид віртуального тиску також іноді використовують і персоніфіковані учасники, зацікавлені у впізнаваності, публічності та епатажі. Основними майданчиками для своїх демаршів представники цієї троллінгової групи обирають різні тематичні форуми й конференції соціальних мереж, порталів і новинних сайтів. Вони володіють своїми особливостями, тому доцільно зробити невеликі термінологічні уточнення.

Форум, або веб-форум, як правило, пропонує набір тематичних розділів для обговорення. Робота форуму відбувається під контролем модератора й полягає у створенні користувачами тем для подальшого обговорення. Окремо взята тема, по суті, є тематичною гостьовою книгою. Поширена ієрархія веб-форуму: розділи → теми → повідомлення. Зазвичай повідомлення несуть інформацію “автор–тема–зміст–дата/час”. Повідомлення та відповіді на нього утворюють “гілку” або “тему”.

Віртуальний чат – засіб обміну повідомленнями з комп’ютерної мережі в режимі реального часу, а також програмне забезпечення, що допомагає організувати таке спілкування. Характерною особливістю є комунікація саме в реальному часі або наближеному до нього, що відрізняє чат від форумів та інших «сповільнених» засобів сполучення.

Інтернет-пейджинг – спосіб обміну повідомленнями через Інтернет в реальному часі через служби миттєвих повідомлень з використанням програм-клієнта. Тут можуть передаватися текстові повідомлення, звукові сигнали, зображення, відео, а також проводитися такі дії, як спільне малювання або ігри. Багато з таких програм можна застосовувати для організації групових текстових чатів або відеоконференцій.

Соціальна мережа – інтерактивний веб-сайт з багатьма користувачами, контент якого наповнюють самі учасники мережі. Сайт є автоматизованим соціальним середовищем, що дає змогу спілкуватися групі користувачів, об’єднаних спільними інтересами. До них належать і тематичні форуми, особливо галузеві, які активно розвиваються останнім часом. Зв’язок відбувається за допомогою веб-сервісу внутрішньої пошти або миттєвого обміну повідомленнями [7: 55]. У зв’язку з тим, що соціальні мережі мають відкритий контент, то будь-які користувачі можуть прокоментувати його інформацію, поставити запитання, лайкнути й отримати відповідь. У такий спосіб відбувається розрив “соціально-комунікативних меж між приватним і публічним, приватним і загальним, віртуальним і реальним, технічним і соціальним” [5: 20].

Довгий час поширення й обмін інформацією в мережі здійснювалися вільно. Інтернет розглядали особливою зоною, непадвладною законам і цензурі. Такі характеристики, як анонімність і оперативність при поширенні інформації, гарантували певну свободу у спілкуванні між користувачами мережі, а також при користуванні та розпорядженні її контентом.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Сьогодні в Інтернеті часто трапляється агресія, тиск, домінування над іншими користувачами, які виражаються в обценній або інвективній лексиці. Там, де є можливість залишати коментарі, – в записках блогів, на спортивних, гостьових чи політичних сайтах – серед користувачів спостерігаємо низький рівень культури мови. При читанні коментарів до відео на Youtube, обговорення подій з різних галузей життя: від політики до мистецтва чи журналу популярної в Інтернеті особистості немає шансу не натрапити на суперечку або відверту лайку учасників дискусії. Можливо, анонімний характер Інтернету розкріпачує людей, і вони говорять те, що дійсно думають. Але найгірше в цьому те, що злість одного сердитого коментатора передається, як інфекція, іншим – рух по низхідній спіралі продовжується і їхній конфлікт захоплює все нових і нових учасників.

Формулювання мети статті й постановка завдання. Метою статті є коментар у соціальних мережах і аналіз його інвективних форм. **Завданнями** є:

- 1) визначити особливості функціонування коментаря на просторах Інтернету;
- 2) проаналізувати інвективу в коментарях на фактичному матеріалі з Інтернету.

Виклад основного матеріалу дослідження. З кінця 90-х років минулого століття в Україні поряд із пресою, радіо й телебаченням з'явився четвертий вид медіа – Інтернет. Для лінгвістів Інтернет – це “особливе комунікативне середовище, особливе місце реалізації мови, яке раніше не існувало, таке інформаційно-комунікативне середовище, в якому успішно співіснують усний і письмовий варіанти мови з різною жанрово-стилістичною спрямованістю” [14]. З погляду філологічного, завдяки децентралізованості Інтернету, відсутності цензури, можливості висловити свою думку на безмежну аудиторію, Інтернет здобуває характеристику “поля найменшої текстуальної уніфікації та найбільшого словесного “демократизму” [14].

Сучасне життя соціуму надзвичайно змінилося саме завдяки розвитку новітніх технологій, зокрема впровадженню Інтернету. Тому для лінгвістів вкрай важливо “дослідити лінгвістичні властивості так званої «електронної революції»” (D. Crystal) та з'ясувати, яким способом ми ними користуємося.

Це дає змогу говорити про “систему мовного вираження, використання якої регулюється ситуативними чинниками. У широкому розумінні поняття охоплює усне мовлення, письмову мову, регіональний діалект, професійний жаргон (такий, як юридична та наукова мова), творче мовне вираження тощо” [17]. У такий спосіб Інтернет-спілкування призводить до нейтралізації найглибшої опозиції типів мови: усної і письмової – і створює новий тип мови – мова Інтернет-дискурсу.

Мова функціонує в Інтернеті в численних і багатоманітних мовних ситуаціях, оскільки Інтернет – це людська думка, котра має мовне втілення і не може бути висловлена й втілена в життя, минаючи своє мовленнєве оформлення. Користувачі позиціонують себе в Інтернеті саме через мову, розміщуючи свої висловлювання, беручи участь у дискусіях і т. д. [6: 166].

“Цифрові соціологи стверджують, що соціальні мережі створюють нову реальність, не обмежену горизонтом сприйняття, і віртуальна ворожнеча там може виглядати так само реально, як і суперечка віч-на-віч. Однак відмінність перебування он-лайн у тому, що тепер ледь не весь світ стає свідком того, приймає ви виклик чи ні” [19: 21]. “Мова в Інтернеті стає настільки відмінною від нашої попередньої мовної поведінки, що її справді можна було б описати як революційну” [17]. Є. Д. Поливанов з цього приводу писав: “Грунт для підсиленої ходи мовної еволюції в революційний період найсприятливіший” [10: 190]. У цьому розумінні соціальні, економічні, культурно-ідеологічні зміни призводять до негативних і навіть деструктивних змін у мові.

Спілкування за допомогою мережі посідає особливе місце в суспільному житті, оскільки Інтернет-технології допомагають у різних сферах життєдіяльності людини. Завдяки Інтернету з'явилися нові канали комунікації, виникли нові форми спілкування. Така трансформація комунікативного простору змінила найголовніший засіб людського спілкування – мову. Кожна комунікативна ситуація вимагає певної мовної поведінки, реалізації засобів, визначальних для такої ситуації. Перелік засобів кожної комунікативної ситуації, тобто стилю мови, – різний. Із розвитком Інтернету спектр засобів, визначальних для кожного стилю, зазнає суттєвих змін.

В Інтернеті, як засобі комунікації, спілкування реалізується здебільшого за допомогою писемних текстів. Усна розмовна мова має тут тільки писемну фіксацію,

тобто смайлики, картинки, графіка, файли мультимедіа та ін. Тому тексти в Інтернеті існують у декількох різновидах:

- 1) розміщені копії паперових текстів;
- 2) паперові тексти, відредаговані для розміщення в Інтернеті;
- 3) веб-тексти, створені для розміщення в Інтернеті [4: 184].

Тривалий час поширення й обмін інформацією в мережі відбувалися вільно. Інтернет розглядали особливою зоною, не підвладною законам і цензурі. Такі характеристики, як анонімність і оперативність, при поширенні інформації гарантували певну свободу у спілкуванні між користувачами мережі, а також при користуванні та розпорядженні її контентом.

Однією з найважливіших особливостей дослідження є класифікація мовленнєвих жанрів, яку нами було докладно розглянуто в попередній науковій розвідці [див.: 12]. Згідно з цим, розповсюдженою класифікацією мовленнєвих жанрів є класифікація, яку запропонувала Т. В. Шмельова. Вона виділила *інформативні, імперативні, оцінні й етикетні жанри* [15]. Б. Я. Шарифуллін доповнив цю класифікацію й запропонував розглядати ще й *інвективні мовленнєві жанри* [16], мета яких – “наїхати” на співрозмовника через нав’язування ярликів, негативну оцінку, агресію, лайку і т. ін.

Усе це призводить до зниження культури мови під впливом обсценної лексики, інвективи, жаргону, сленгу. Як слушно зауважила Н. С. Валгіна, розвиток комп’ютерних технологій у сучасному світі призвів до створення спеціальної мови, яка складається з власне комп’ютерного (професійного) сленгу, близького до розмовного, а також тих техніцизмів, які є на сьогодні багатою термінологічною системою [2: 119]. Відбувається недбале ставлення до мови з боку Інтернет-користувачів.

Для вербального віртуального спілкування, на нашу думку, характерні такі види комунікативної поведінки, як “*флейм*” (розпалювання конфліктів між користувачами), “*флуд/оффтоп*” (повідомлення, які не належать до встановленої теми обговорення), “*холівор*” (гаряча суперечка між прихильниками рівнозначних позицій з певного питання) і “*мережевий троллінг*” (мережева провокація для досягнення певної мети).

“*Мережевий троллінг*” є терміном, який використовують у комп’ютерному сленгу, і по суті має яскраво виражений неформальний відтінок. У нашій статті ми звертаємося до цього наукового поняття для того, щоб розглянути функціонування троллів у їхній взаємодії з жертвами [13: 68]. Власне термін “*троллінг*” не належить до сфери наукового дискурсу. Він виник і закріпився в слензі учасників віртуальних спільнот. У найбільш загальному вигляді це явище можна охарактеризувати, як процес розміщення на віртуальних комунікативних ресурсах провокаційних повідомлень з метою нагнітання конфліктів через порушення правил етичного кодексу Інтернет-взаємодії. Як правило, анонімно діючий провокатор отримує знакове позначення-маркер-троль. Ми послуговуємося поняттями “*ініціатор*” і “*реагент*”, які виділили І. А. Авдєєнко та А. А. Шунейко [11] і вживаємо їх як рівнозначні синоніми поняттям “*Інтернет-троль*” і “*жертва*” відповідно. Для уточнення ролі, яку посідає троллінг серед інших видів комунікативної поведінки, розмежуємо вищезазначені форми комунікативної поведінки.

Розглянемо “*флейм*”. *Флеймер* (від англ. *Flame* – ‘полум’я’, ‘спалах’) – користувач різних Інтернет-ресурсів, який навмисно розпалює конфлікти між іншими учасниками комунікації з метою отримати моральне задоволення від того, що

підвищену експресію ініціаторів, марність пошуку істини в біполярних питаннях, коли обидва співрозмовники мають рацію й обидва неправі одночасно. Розглянемо пост М. З. “Люди не завжди люблять тих, у кого є власна думка. Точніше, частіше не люблять” (20 червня 2020: 16.29):

Але не всі [18: В. Р.]; По-о-думаєш там. То най собі не люблять. Добре вже те, що перестали один одного їсти і не скачуть по деревах. 😬 [18: V. O.]; хто зна що чекає попереду) ... [18: М. З.]; 100% [18: Ю. В.].

На обурення вказує вживання дієслова *по-о-думаєш* з подовженою *о*. Наступний користувач вживає багато крапку, що також вказує на незадоволення.

Така мовленнєва поведінка обумовлена невимушеним характером комунікації в соціальних мережах. Також спостерігаємо й нав'язування власної думки.

Вищевикладене засвідчує, що *флудер* і *флеймер* схожі за наявності загальних характеристик: оффтопності й негативних реакцій. *Холівор* не має нічого спільного зі *флудом*, проте він схожий з *флеймом* в експресії, яка виражається в повідомленнях. Серед перерахованих форм комунікативної поведінки *мережевий троллінг* характеризується підвищеним ступенем провокативних дій.

Втім користувачі доволі часто пишуть коментарі з інтелектуальною інвективною, яка в прихованій формі, без жодного лайливого слова, несе обурення.

Розглянемо приклади з посту В. Ф. про дистанційне навчання (22.06.20: 12.00), що містять інвективну тональність, але не мають жодного лайливого слова:

Думаю, ви не пам'ятаєте або просто не знаєте, що за пару років після того, як прем'єр Яценюк підписав наказ про скасування медико-санітарної служби, з початком кожної нової епідемії грипу, інших інфекційних хвороб, класи, навіть цілі школи наказами МОН та місцевих департаментів освіти відправляли на карантин, який продовжувався місяць, іноді півтора. Діти без жодних завдань або сиділи вдома або бігали по вулиці, поки батьки працювали (тому і не вникали). Чому НИКОГО НЕ ОБУРЮВАЛА така ситуація? У ЗВО під час епідемії 50-60% студентів були відсутні на заняттях і теж нічим не займались. Це теж вважалось “нормальним”. Ніхто не пропонує запровадження СТОВІДСОТКОВОГО дистанційного навчання. Але на період складних ЕПІДЕМІЧНИХ СИТУАЦІЙ це непоганий варіант: не переривається навчальний процес, школярі та студенти засвоюють програмні теми, виконують самостійні завдання. Це набагато краще, ніж бігати по вулицям. Та й викладачам теж корисно опановувати нові технології [18: 22.06.2020: Т. К.]; Ніколи такого не було. Карантини тривали тижнів два, а не три місяці, як зараз. По-друге, коли вводили карантини через грип, то ці карантини були повністю обґрунтовані – в кожному класі не менше третини учнів були хворими. Зараз на цілу школу не було жодного хворого, а школи закривали через фейк про епідемію коронавірусу. Цей карантин взагалі був незаконний [18: В. Ф.]; Справа в тому, що учні шкіль під час цього дистанційного “навчання” якраз майже нічого не робили. Завдання за них часто виконували репетитори або батьки. Поспілкуйтесь з вчителям і вони вам розкажуть скільком учням з інших шкіл вони виконували карантинні завдання))) [18: В. Ф.]; Ще й як було! То вітрянка, то краснуха, то кір,

то грип. Все було! Ви не помітили, бо були на роботі. Не погоджуюсь щодо “фейкової епідемії” хоча б тому, що загинуло стільки медпрацівників. За часи всієї епідемії грипу взятих разом, такого не було. З вчителями спілкуюсь, тому знаю, що певним учням і без дистанційного навчання завдання виконують інші люди [18: Т. К.]; що ви говорите? У 2017 році від грипу на планеті Земля померло 1,5 мільйони людей. Цього року від коронавірусу померло в 6 разів менше людей. Помирають в основному люди похилого віку та люди з хронічними захворюваннями, тобто ті люди, чий організм сильно виснажений. Вони статистично померли б від будь-якого вірусу. Крім цього, єдиний об'єктивний показник – це середньорічна смертність. Смертність цього року така сама, як і в минулі роки. І не було таких довгих карантинів, як ви кажете [18: В. Ф.]; тому, що вчителі прекрасно розуміли, що нових тем учні не зможуть належним чином вивчити під час дистанційної імітації навчання... [18: В. Ф.]; ці “фахівці” на коронавірус списують смерті зовсім з ним не пов'язані. Мала людина хронічні захворювання серця. Від них і померла. А пишуть, що від коронавірусу. А має бути навпаки: коронавірус – супутнє захворювання – просто дав додаткову навантаження на серце [18: В. Ф.]; ось вам статистика, хто помер.

78,2% мали серцево-судинні захворювання;

21,7% – цукровий діабет;

13,1% – захворювання легень;

10,5% – захворювання нирок;

8,2% – новоутворення;

6,4% – неврологічні захворювання;

5,3% – захворювання печінки;

11,5% – інші види захворювань [18: В. Ф.]; Викладач може гарно провести лекцію і добре пояснити складні моменти, які важко зрозуміти при самотійному вивченні. А здобуття знань – це вже самотійна і важка робота студента. Пролухати лекцію мало – треба ще самотійно працювати. А дистанційна форма навчання якраз відбиває бажання самотійно працювати. Від форми навчання багато залежить. Уявіть, що заняття з математики проходять в барі, де на сусідніх столиках п'ють пиво. Сильно ви будете вчитися за сусіднім столиком? Ні, вам ніхто не заважає. Вам просто захочеться пива випити, а не формули писати поки інші п'ють. Так само навчання в інтернеті – за сусіднім “столиком” розважаються – соцімережі, ігри, відео і т.п. Сама форма навчання відбиває бажання вчитися [18: В. Ф.].

Характерно, що користувачі є чемними й звертаються один до одного з пошанною множиною.

Найчастіше в коментарях трапляються емоційні конструкції, які містять оцінний характер. На нашу думку, це пов'язано з прагненням учасника спілкування до висловлення своєї думки, своєї позиції, які втілюються в сильні почуття, що викликані певним змістом повідомлення інших учасників у межах однієї теми. Крім того, емоційно-оцінний характер таких повідомлень обумовлений гібридною природою стилістичного оформлення думки, де домінує розмовне мовлення й деструктивний синтаксис.

В он-лайн-спілкуванні втрачаються такі аудіовізуальні можливості комунікації, як тембр голосу, акцентуація складників фрази, дикція, жести, міміка. Ці ознаки частково компенсуються використанням графічних елементів, що перебирають на себе відповідні функції. Наприклад, щоб компенсувати акцентуацію слова або частини фрази, вживають велику літеру. Написання частини контексту великими літерами свідчить про підвищений тон інтонації комуніканта. Біль, агресія, ненависть і зневага вказує неодноразове використання багатокрапки й написання у верхньому регістрі (Caps lock).

Передавання експресивної інтонації (тут – прохання) відтворюється за допомогою великої кількості знаків оклику:

Мене “вижили” з підприємства – довели до заяви ставленням та новим графіком роботи. ДОПОМОЖІТЬ ПОРАДОЮ, БУДЬ ЛАСКА!!!!!!) [18: О. Н.];

Стиль викладу коментаря, манера письма, тональність, графічне оформлення – усе це дає змогу уявити інтелектуальні здібності, соціальний статус, досвід і цінності коментатора.

Найчастотнішою формою передавання емоцій, характерних для розмовного стилю, є емотикони, або “смайлики”, які в розмовному дискурсі виконують основну функцію компенсації елементів паралінгвального спілкування. За їхньої допомоги користувачі висловлюють радість, сум, здивування. Емотикони вказують на ставлення мовця до повідомлення чи до іншого комуніканта (емотикон здивування, посмішки, злості, обурення та ін.). Графічна реалізація емотикона теж буває різною. Комуніканти послуговуються як повними формами цих графічних знаків: – *То як настроїй? – Будемо знову діставати начальство :-)) [18: Л. С.],* так і їхніми редукованими варіантами: – *Ми закачали програму (програму) і одразу всі траблели (неприємності) в компі (комп’ютері) зникли [18: М. Г.].*

Одним із засобів творення невербального тексту є крапки. Їх здебільшого використовують на позначення роздумування, невпевненості, здивування та ін.:

Не знаю..... Може, треба було запросити їх (гостей) [18: О. Ф.].

Знаки \$, *, =, які розміщені на клавіатурі, часто, залежно від контексту, можуть відповідно позначати поняття ‘гроші’, ‘сніг’, ‘те саме, що й...’ та ін.:

А: До десятого числа дадуть?

Б: шо?

А: \$) [18: А. С. ; Б. Р.].

Як уже підкреслювалося вище, такий вид спілкування нагадує розмовне мовлення, яке виражається короткими, безсполучниковими конструкціями. Складнопідрядні конструкції в аналізованому матеріалі не зустрічалися.

Картинки, як і смайлики, є проявом невербальної комунікації. Вони в концентрованій формі передають думку й позицію користувача.

Недотримання орфографічних та інших літературних норм, що властиве розмовній мові, є виразною ознакою типу комунікації “людина – людина” та Інтернет-комунікації взагалі. Причини порушення норм тут часто пов’язані з економією часу, якої дотримуються комуніканти для відтворення ефекту неперервності розмови. Тому ненормативність у такій комунікації не є безперечною ознакою неграмотності комуніканта. Процес спілкування проходить настільки швидко, що комунікант, не звертаючи увагу на реалізований через клавіатуру комп’ютера текст, відправляє його адресатові. Якщо в надісланому тексті адресант ідентифікував одиниці, які не можуть бути адекватно сприйняті адресатом, він надсилає виправлений варіант:

А: Мені в четвер треба бти на засіданні

А: бути), не чекаючи реакції з боку іншого комуніканта. Тобто розмовна мова в Інтернеті передбачає виправлення неправильних форм, однак це відбувається не так, як у традиційній розмовній мові.

“Мова користувачів Інтернету явно перебуває у перехідному стані. В Інтернеті ми боремося з дуже незвичайним набором інструментів і натискання їх настільки важко... що саме зараз ми всі чогось навчаємось” [17].

Поліфункціональність комп’ютерних систем дає змогу виконувати на комп’ютері кілька робіт одночасно. У кожній програмі можна увімкнути мову, яка відтворюється на клавіатурі комп’ютера, за бажанням. Відтак при переході з однієї програми в іншу (наприклад, в програму, в якій відбувається процес комунікації) користувач може не помітити зміни мови, встановленої у цей момент на клавіатурі. Економлячи час, адресант не перевіряє набраний текст, тому на виході з’являється текст, набраний графічними знаками не тієї мови, якою відбувається комунікація. Тій самій специфіці підпорядковане членування тексту на речення. Комуніканти членують текст на речення за допомогою крапок та інших розділових знаків, однак не завжди послідовно використовують велику літеру на початку речення (відтворення великої літери – це одночасна робота на клавіатурі комп’ютера обома руками). Тобто велику кількість фіксованих помилок у комунікації не завжди треба пояснювати незнанням комунікантами норм, а передусім технічними умовами спілкування.

Проаналізувавши коментар у соціальній мережі “Facebook” ми визначили такі його особливості:

- наявність мовних зразків Інтернет-комунікації, що поширюється з вражаючою швидкістю;
- розвинуті комунікативні інструменти (можливість розмістити будь-які записи, цитування тощо);
- мова соціальної мережі переважно є розмовною, що доступна й зрозуміла кожному;
- багато віртуальних текстів створюються в розрахунок на невідомого, узагальненого реципієнта.

Увага до Інтернет-комунікації зумовлена значним впливом глобальної мережі на всі сфери суспільного життя (мобільність спілкування, розвиток освіти і науки, мови, тексту), новими перспективами оперативного обміну інформацією та активного обговорення на форумах, у блогах і т. ін. У коментарях зазвичай свідомо вживають мовні форми з метою ефективного впливу на чийсь переконання, погляди, рішення; здобуття чийсь підтримки, схвалення пропонованих поглядів, способів поведінки, намірів, ухвал.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальшого розвитку в цьому напрямі. Коментар у соціальних мережах – це жанр електронної комунікації, який має низку особливостей. Коментар у соціальних мережах визначає думки й позицію адресанта, народжені в процесі веб-комунікації. Оскільки мережа Інтернет є інформаційно-комунікативним середовищем, то воно відрізняється й особливостями мовленнєвої поведінки. В он-лайн-спілкуванні втрачаються такі аудіовізуальні можливості комунікації, як тембр голосу, акцентуація складників фрази, дикція, жести, міміка. Ці ознаки частково компенсуються використанням графічних

елементів, що перебирають на себе відповідні функції. Наприклад, вживання великої літери, використання знаків-символів, емотиконів, файлів мультимедіа тощо.

На прикладі аналізу соціальної мережі "Facebook" ми з'ясували, що до специфічних особливостей коментаря належать обценна лексика, інвектива, графічні засоби, емотикони, файли мультимедіа, спрощення синтаксису й лексики, лаконічність і тотальна розмовна стилістика.

Відповідно до цього було розглянуто стилістичні особливості коментаря й характерні ознаки різних мовних рівнів:

1) фонетико-графічний рівень: тут відзначено такі риси, як написання тексту іншою мовою (в нашому випадку – російською), використання емотиконів, вживання різних засобів задля імітації усного мовлення, перекручування слів, написання тексту коментаря у верхньому регістрі (тобто Caps lock). Ці особливості властиві текстам Інтернет-спілкування загалом, а не лише текстам-коментарям;

2) лексичний рівень характеризується використанням okazіоналізмів, обценної лексики, мовленнєвої гри, лексичною несполучуваністю тощо;

3) рівень орфографії й пунктуації містить риси неохайного письма, тобто орфографічних, синтаксичних помилок, ігнорування прописних літер;

4) синтаксичний рівень характеризується домінуванням простих окличних/неокличних і питальних речень;

5) емоційно-психологічна домінанта характеризується найвищим ступенем експресивності.

У подальшому дослідженні доцільно проаналізувати інвективні форми коментарів на форумах, у чатах і в блогах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Асмус Н. Г. Лингвистические особенности виртуального коммуникативного пространства : дисс. на стискание ... канд. филол. наук: 10.02.01 – русский язык / Н. Г. Асмус. – Челябинск, 2005. – 266 с.

2. Валгина Н. С. Активные процессы в современном русском языке / Н. С. Валгина. – Москва : Логос, 2001. – 304 с.

3. Внебрачных Р. А. Троллинг как форма социальной агрессии в виртуальных сообществах / Р. А. Внебрачных // Вестник Удмуртского университета. Философия. Социология. Психология. Педагогика. – Ижевск : Удмуртский государственный университет. – 2012. – №1. – С. 48–51.

4. Горошко Е. И. Лингвистика Интернета: формирование дисциплинарной парадигмы / Е. И. Горошко // Жанры и типы текста в научном и медийном дискурсе. – Орел, 2007. – Вып. 5.

5. Горошко Е. Эффективность политических коммуникаций в социальных медиа / Е. Горошко, Ю. Чевордов. – LAMBERT : LAP LAMBERT Academic Publishing RU, 2016. – 89 с.

6. Костыгова Ю. Сетевые СМИ: занимательная типология / Ю. Костыгова // Мир Интернет. – 2002. – № 4 (67).

7. Ломакин П. А. Аськи, Ирки, чаты и другие пейджинговые программы Интернета / П. А. Ломакин, Д. Шрейн. – Москва : Майор, 2003. – 224 с.

8. «МИ ПАТРИОТИ УКРАЇНИ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://vk.com/public5525046>
9. «Підслухано УКРАЇНА» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://vk.com/pidsluhano>
10. Поливанов Е. Д. Избранные работы. Статьи по общему языкознанию / Е. Д. Поливанов. – Москва, 1968.
11. Строителев Н. М. Троллинг, как разновидность провокационного речевого поведения (на материалах англоязычных IRC-чатов) / Н. М. Строителев [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pnu.edu.ru/media/ejournal/articles-2013/TGU_4_141.pdf
12. Форманова С. Коментар у соціальних мережах як мовленнєвий жанр / С. Форманова // Вісник Львівського університету. : зб.наук.праць. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2019. – С. 78–90. – (Серія філологічна ; Вип. 70).
13. Форманова С. В. Тролінг в інтернеті як вид конфліктного спілкування в україномовному веб-дискурсі / С. В. Форманова, М. І. Шевчук // Гончарівські читання : зб. наук. статей. – Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2015. – С. 67–70.
14. Центр екстремальної журналістики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cjes.ru>
15. Шарифуллин Б. Я. Языковая игра в интернет-коммуникации / Б. Я. Шарифуллин // Интернет-коммуникация как новая речевая формация: колл. монография / науч. ред. Т. Н. Колокольцева, О. В. Лутовинова. – Москва : Флинта: Наука, 2012. – С. 203–219.
16. Шмелева Т. В. Модель речевого жанра / Т. В. Шмелева // Антология речевых жанров: повседневная коммуникация / под общ.ред. К. Ф. Седова. – Москва : Лабиринт, 2007. – С. 81–89.
17. Crystal D. Language and the Internet / D. Crystal. – Cambridge : Cambridge Univ. Press, 2002. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://medicine.kaums.ac.ir/UploadedFiles/Files/Language_and_%20The_Internet.pdf
18. Facebook [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fb.com/>
19. Singer P. W. Like war. The Weaponization of Social Media / P. W. Singer, E. T. Brooking. – New York : Houghton Mifflin Harcourt, 2018. – 416 p.

REFERENCES

1. Asmus, N. G. (2005). *Lingvisticheskiye osobennosti virtual'nogo kommunikativnogo prostranstva*: dis. na soisk.... kand. filol. nauk: 10.02.01 – russkiy jazik. Chelyabinsk.
2. Valgina, N. S. (2001). *Aktivnyye protsessy v sovremennom rusakom yazyke*. Moskwa.
3. Vnebrachnykh, R. A. (2012). *Trolling kak forma sotsial'noy agressii v virtual'nykh soobshchestakh*. Izhevsk.
4. Goroshko, Ye. (2007). *I. Lingvistika Interneta: formirovaniye distsiplinarney paradigmy*. Orel.
5. Goroshko, Ye., Chevordov, Yu. (2016). *Effektivnost' politicheskikh kommunikatsiy v sotsial'nykh media*. LAMBERT.
6. Kostygova, YU. (2002). Setevyye SMI: zanimatel'naya tipologiya. *Mir Internet*.

7. Lomakin, P. A., Shreyn, D. (2003). *As'ki, Irki, chaty i drugiye peydzhingovyye programmy Interneta*. Moskwa.
8. «MY PATRIOTY UKRAYINY» Retrieved from <https://vk.com/public5525046>
9. «Pidslukhano UKRAYINA» Retrieved from <https://vk.com/pidsluhano>
10. Polivanov, Ye. D. (1968). *Izbrannyye raboty. Stat'i po obshchemu yazykoznaniiyu*. Moskwa.
11. Stroitelev, N. M. *Trolling, kak raznovidnost' provokatsionnogo rechevogo povedeniya (na materialakh angloyazychnykh IRC-chatov)* Retrieved from http://pnu.edu.ru/media/ejournal/articles-2013/TGU_4_141.pdf
12. Formanova, Svitlana (2019). Komentar u sotsial'nykh merezhakh yak movlennyyevyy zhanr. *Visnyk L'vivskoho universytetu. Seriya filolohichna:zb. nauk. prats'. L'viv, vyp. 70:*
13. Formanova, S. V., Shevchuk, M. (2005). Trolinh v interneti yak vyd konfliktnoho spilkuvannya v ukrayinomovnomu veb-dyskursi. *Honchariv's'ki chytannya: zb. nauk. statey. Odesa.*
14. *Tsentr ekstremal'noyi zhurnalistyky* Retrieved from <http://cjes.ru>
15. Sharifullin, B. Ya. (2012). *Yazykovaya igra v internet-kommunikatsii. Internet-kommunikatsiya kak novaya rechevaya formatsiya: koll. monografiya / nauch. red. T. N. Kolokol'tseva, O. V. Lutovinova*. Moskwa.
16. Shmelèva, T. V. (2007). Model' rechevogo zhanra. *Antologiya rechevykh zhanrov: povsednevnyaya kommunikatsiya / pod obshch.red. K. F. Sedova*. Moskwa.
17. Crystal, D. (2012). *Language and the Internet*. Cambridge. Retrieved from http://medicine.kaums.ac.ir/UploadedFiles/Files/Language_and_%20The_Internet.pdf
18. *Facebook* [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://fb.com/>
19. Singer, P. W., Brooking, E. T. (2018). *Like war. The Weaponization of Social Media*. New York.

Стаття надійшла до редколегії 20. 02. 2020

доопрацьована 01. 03. 2020

прийнята до друку 07. 03. 2020

COMENT ON SOCIAL NETWORKS: INVECTIVE**Svitlana Formanova**

*DSc (Linguistics), Professor of the Department of the Ukrainian Language,
Odessa I. I. Mechnikov University,
2, Dvoryanskaya Str., Odessa, Ukraine, 65000,
e-mail: svetlanaformanova@gmail.com*

The article is devoted to the invective forms of commentary as one of the structural elements of the text. The author analyzed the comment on social networks according to its functional features. The article is classified as commentary based on its invective specifics.

The author considers the features of the Internet, its specificity as an information and communication environment. Attention is paid to the features of language communication in virtual reality.

An important element of the speech genre 'comment' is the linguistic embodiment of valuation and investing vocabulary, which evokes indignation, anger, and rejection of the politics of the modern Ukrainian government. Emphatic constructions occur that are evaluative in nature, possibly related to the desire of the participant to express their thoughts and to express strong feelings caused by the specific content of the message / messages of another, or other participants in the discussion in the context of discussing a situation, event, etc. In addition, the emotional and evaluative nature of such messages is due to the peculiar nature of the presentation of thought on the Internet, dominated by the natural oral form of informal communication. The use of graphic elements defines the pragmatic essence of the commentary, with its distinctive, emotionally expressive, aesthetic function, which attracts the attention of the recipient and guides his consciousness. Such graphic elements are the main component of the text, in order to attract the reader's attention.

Accordingly, the stylistic features of the comment and the characteristics of different language levels were considered:

1) phonetic-graphic level: there are such features as writing text in another language (in our case – Russian), using emoticons, using different means to simulate verbal speech, distorting words, writing text in uppercase (ie Caps lock). These peculiarities are inherent in the texts of Internet communication as a whole, not just in the comments;

2) lexical level is characterized by the use of casualisms, obscene vocabulary, speech play, lexical incompatibility, etc.;

3) the level of spelling and punctuation contains the features of sloppy writing, spelling, syntax errors, ignoring capital letters;

4) the syntactic level is characterized by the dominance of simple exclamation / non-exclamation and interrogative sentences;

5) emotional and psychological dominance is characterized by the highest degree of expressiveness.

Keywords: speech genre, characteristics of genre, commentary as speech genre, characteristic features of commentary, invective.